

in to pogosto za škodljive, ki se samo zavoljo vere prepirajo. Če le kak nevernik čihne, že se cele bukve napišejo in berejo skoro zvestejši, kakor, (Bog mi odpusti moje grehe!) samo sv. pismo. Ali je to prav? Če mnogo od neverskih stvari bereš, se sv. vera ne uterdi; s prepiranjem, kakoršno se pogosto v njih znajde, se tudi keršanska ljubezen ne pomnoži. — Tudi lahko trije ali štirje prijatli vkupej berejo; je še prijetnejši in se lahko prijateljsko pogovarjajo od tega, kar so brali. Trem ali štirim vkupej pride dober kup, kar bi bilo za jednega samega predrago. Kwety (česki list) skoro v vsakim listu povéjo, da se je spet kje kaka čitavnica ustanovila. Na Českim imajo blizo v vsakim malo večim kraju take čitavnice, to je, kar se po nemško pravi: Leseverein. — Domorodcu se ne sme stožiti, da se za domovino tudi malo potruji in nji v prid, sebi pa v čast kak krajcarček ali goldinarček daruje.

R. Kaj bi pa izobraženi domorodci za prosto ljudstvo mogli dobrega storiti?

J. Naj potrebnejši je, izobraziti jih, to je: jih podučiti v opravih in delih njihovih; namreč: kakó naj pametno za svojo družino in hišo skerbé, da bode prav; kakó naj polja, vinograde in senožeti obdelujejo, da jim več nese; kakó naj živino redé, da jim več dobička dá; kakó naj sadje sadé, da jim več verže; kakó naj v vsim gospodarji pametno gospodarijo in gospodinje razumno gospodinijo, da več perdelajo in več prihranijo. Tu se da mnogo podučevati in mnogo dobrega svetovati. Bolj ko je kdo v svojih delih podučen, in bolj ko zna pridelk obrniti, več pridelja in prihrani in takó premožnejši prihaja. Več ko je premožnih gospodarjev, premožnejši je dežela. Neumnež, ki napak obrača, ostane sromak, sromaka pa postavi kamor hočeš, ti ostane ubožec; mnogo ubožcev pa dela deželo ubožno.

(Dalje sledi.)

Dopisi iz raznih krajev.

(Letašni pridelki v Šaleški dolini na Štajarskim.) Sterneno žito se je to léto v naši dolini prav slabo obneslo, nar slabši pšenica. Nasad, štirideset parov, ki v dobrih letih na mernik naverže, je v nekterih krajih clo polovino odnesel. Turšica in malovje pa se prav lepo plemení, tudi ajda, kjer je slana ni pozobala, ali veter osmodil, nam bo nekež žganecov dala. Od sadja so le poznejšiga plemena jablane tu in tam obrodile. Tudi vina bo manj in slabšiga, kakor pretečeno léto.

Marsikteri nemaren kmet, če ravno vidi, de bó malo pridelal, in de ga čez léto pri žitu šipalo bo, pusti vunder hlomastiti in žeti, kakor bi mu na slami, ne le na zerni ležeče bilo. Od ponočine žétve, pri kateri se večkrat tudi nespodobnosti godé, clo nič ne govorim. Ako bi sedajni ubogi tudi bili, kakor je blažna Rut nekdaž bila, naj bi se jim po izgledu Boca klasje v dar pušalo; ko pa ubozim — večidel lenuham — še za kruh ni mar, ampak le po boljših darovih in po denarjih roke stegujejo, naj kmetovave vsaki klas, vsako zerno med ostanjke šteje, ki je nar svetejši učenik pobrati velil, de se ne spridijo. Naj tudi sleherni kmetovavec poskerbí, de pod vozam, kjer se žito nametava in kjer se zmetava, vselej plahto razgerne.

Kjer se je to léto malo žita pridelalo, koruna pa zopet obilno bode, bi vtegnil kdo po oznanilu Zagrebškiga mesečniga lista, ki so ga nam Novice v 9. listu pretečeniga tečaja razglasile, moko iz koruna delati. Opomnim tedaj, de sim po imenovanim poduku veliko

koruna si spridil. Moka je bila sicer lépa, pa kruh iz nje ni bil za vžitik, kér iz koruna duha in okusa hudičeviga olja ni bilo spraviti. Tudi z zimsko sétvijo koruna se več pečati ne mislim. *)

Musy.

(Somenj na Blokah.) Bloški somenj o sv. Mihele, ki je poslednje dva dni Kimoveca, so nekdaž zavoljo živinske tergovine tudi ptujci, posebno Lahi zlo obiskovali. Desiravno ga drugi, pozneje vpeljani bližni somnji močno krušijo, se vunder sme med imenitniši na deželi navadnih somnjev šteti. Kar se že iz tega vidi, de nikjer 14 volov in še več glav drobnice za somenj ne zakoljejo, kakor so jih tukej letas. Gostivnice so bile polne, in še na somnjiši so kerčmarji na 12 krajih kurili in jedila pripravljali.

Živine je bilo skorej vsake baže in posebno lépih volov na prodaj, od katerih je 286 prodanih bilo; naj veči cena par volov je bila 180 gold. Lépi denar! Pa sta bila tudi vola, de je bilo kej! — Kónj je bilo 86 prodanih in eden za 125 gold.; — prešičev je bilo 105 glav prodanih in nekoliko čez 200 glav drobnice. — Somenj se je letas prav dobro obnesel. Bilo je tudi vreme prijetno in tihota zraka za ta kraj v somenjskih dnevih nenavadna. — Želeti bi bilo, de bi se skorej v kmetiškich hišah naše domovine pridno jel česki kolovrat vertiti; in de bi kramarji tudi domače terdne pridelke českiga kolovrata, in ne samó sleparsko blešečih, revnih, mačeradastih in ptujih cap po somnjih prodajali! Zakaj, deklica!

domača obleka
in pridne roké
med lépe dekleta
te vedno verste.

P. **)

(Iz Moravških dolin). Česki kolovrat smo bili v Moravče pred dvema letama iz Ljubljane dobili, kteriga je marsiktera maruška sukala, tode nobena se ga ni takó poprijala, de bi bila pri njem ostala. Res, le en govor je, de Čehi tanjši in terdnejši predejo, kakor krajnske predice, ali stara vkoreninjena navada nima novine rada, ako bi še takó dobra bila. Tudi cena českich kolovratov ni Moravčenam nikakor všeč. Tode Ferfralov Janez, samouk v Krašcah nam je eniga po českim narisu iz terdniga lesa napravil, kateri se nam ravno takó obnaša ko česki; on je pripravljen krajnsko-česke kolovrate po 2 gold. delati, če bi jih pa veliko v delo dobil, bi jih morebiti še boljši kup delal. Le potrebniga poduka nam v predenji primanjkuje, de bi ličen čeh krajnsko koleštro popred odrinil. — Tudi 500 murvnih drevesc smo bili pred ravno toliko časam v Ljubljani kupili, ktere smo skup posadili, de bodo veči za razsadi. Nekaj smo jih pa tudi med kmete razdelili, de so jih po svojih zemljiših posadili. Lani smo jim pa svilnih gosenc poskerbeli, jih učili kakó se redé in svila prideluje. Nar več se je bilo v farovži svilnih mešičkov pridelalo, ktere so med kmete razdelili. — Jagned (topolk, populus alba) smo pa lanjsko léto v Ljubljani toliko nakupili, de smo ž njimi cesto po obedveh straneh, to je od Moravč do Zaloga nasadili; prav lepó jih je viditi rasti, ravno takó, kakor poleg dunajske ceste proti Ljubljani gredé.

Carsko kosilo smo tudi letas v spomin rojstva našiga presvitliga Cesarja Ferdinanda imeli, kteriga so vsi deželski in duhovski gospodje skupej zbrani obhajali in pri krasni podobi presvitliga Cesarja „Carsko na Krajnskich“ enekrat čversto zapéli; pok možnar-

*) Ali so ga pa tudi dovelj prali? Sicer se za oznanilo tacihi skušinj lepo zahvalimo, ker po ti poti kmetijske resnice nar gotovši na dan pridejo.

**) Za poslano kerplje se zahvalimo.

Vredništvo.

jev pa je vmes gromel, de je bilo kaj. Kader smo se zvečer vsak na svoj dom podali, smo v več kmetiških hišah slišali starše s svojimi otroci veselo peti: „Ferdinanda Bog ti vari i. t. d.“ Djali smo eden proti drugimu: „Ferdinand! če bi Ti to slišal, gotovo bi Te v serce veselilo“. — Pervo svilo v Moravčjim so letas v Tufštajnski grajšini pridelali. Velik jerbas z 18 funti svilnih mešičkov napolnjen so kmetje gledat hodili. To prikaznin vidši so z glavo majaje rekli: „iz tega ne bo nikdar nič, to je le gosposka igrača.“ Ko je pa iz imenovanih 18 funtov mešičkov 52 lotov čiste svile v kitah iz Ljubljane nazaj prišlo s tem pristavkam, de je nit posebno tenjka, čista in močna, kar je tudi neki Talijan, ki je v Tufštajnu mešičke vidil, rekel, de so laškim svilnim mešičkam zavoljo posebne dobrote enaki, so se še le jeli kmetje temu delu čuditi, in djali so eden družimu: „Kaj meniš boter! to bi pa vender vtegnilo kej koristniga biti.“ In semtertje se že glasijo, de bi se jim kaj murv podalo. Se nadjamo, de nam bo častita c. k. družba kmetijstva v Ljubljani, *) še to jesen kej murvnih drevesc dobrotljivo podarila, de jih bomo pridnim in za židorejo vnetim kmetam delili, in jih kar bo moč v tem uku pokrepčali in razjasnili. Zdi se nam, de so Moravske doline za rejo židnih gosene práv dobre in prijetne. Priden kmet, kateri si le nekej murv zredí, zamore na tisti zemlji, ktera mu sicer celo leto kar krajcarja ne donese, precej židnih mešičkov pridelati, in če bo le 4 ali 5 funtov žlahtne žide pridelal, bo s to žido lahko davk od celiga zemljiša odrajtati. V 8 ali 9 tednih, **) zamorejo stari ljudje ali pa šipka mladost, ki ni za drugo delo, židne gosence brez vsiga truda in težave prerediti, če se le vsak dan kake ure ž njimi pečajo, in lepiga pridelka si napravijo, kteriga jim ne bo ne suša, ne moča, ne toča, ne slana vzela; pridelka od kteriga ni ne desetine, ne frankov, ne daca dajati; pridelka, kateri vam v malim času toliko obresti donesti zamore, de od nar večiga zemljiša davk brez vse teže iz židne reje odrajtati zamorete. Domorodci na noge, ta ni bosa!

K. Rud. Hueber.

Urno, kaj je noviga?

(Kopitarjeva zapuščina slavijanskih knjig) obseže še veliko več bukev, kakor jih v Dunajskim imenoslovu zapisanih stoji. Ljubljanska c. k. šolska knjigarnica si je tedej z imenitno Kopitarjevo nabiro slavijanski zaklad pridobila, kakoršniga razun Dunajskiga c. k. dvorniga bukviša morde nobena druga knjigarnica nima, in presvitli Cesar so milostljivo dovolili, de ima celi znesik (1400 goldinarjev) za Kopitarjeve bukve na enkrat poplačan biti, brez de bi navadni letni zalogi c. k. šolske knjigarnice zavoljo tega potroška kaj odšlo. Ranjki Kopitar je bil Krajnc; torej je tudi nar bolj práv, de njegova zapuščina Krajncam ostane.

(Poslovljenje Krajncea). Kadet-feidvebel žlahtni Janez Röder, sin rajnciga žlaht. gospoda Karlina Röderja, c. k. višjiga oficirja v Ljubljani, je bil 24. dan Velkiserpana tega leta na Dunaji vpricho

*) C. k. kmetijska družba v Ljubljani podeli z veseljem vsakterimu kmetu, ki s pisanim spričevanjem od gosp. fajmoštra svojo ubožstvo dokazati zamore, nekoliko murvnih drevesc brez plačila. Vredništvo.

**) Ne 8 ali 9, ampak k večimu 5 tednov potrebujejo svilne gosence, de se zapredejo, če se jim pridno streže, to je, če se pogosto prekladajo, de se gnoj pod njimi ne vname, zrak v izbi ne osmradi, in če se jim berž jesti daje, ko se vidi, de so poprejšno klajo snedle. Snaga in obilna klaja ste pri tih živalih posebno potrebne reči. Vredništvo.

glavnih in višjih oficirjev dveh Dunajskih regimentov in štirih kompanij pijonirjev, s častno zlato svetinjo okinčan, ktero so mu presvitli Cesar zato podelili, ker je pri letašnji strašni povodnji v Pragi z nevarnostjo svojiga lastniga življenja 7 ljudi potopljenju otel.

(Tat v vodi zgori). Ni zdavnej kar je fant pri 14. letih v sredi Sejne, poglavitne reke na Francozkim blizu Pariza, živ zgorel. Ta nesreča se je takóle pripetila: imenovani fantič je neke kose živiga apna ukradel. Ukradeno blagó prikriti, ga urno pod svojo obleko stisne. Ne deleč od ondod, kjer je apno ukradel, je eniga svojih znancov srečal, kateri je več konj na vodo gnal, ter ga poprosi, de bi mu eniga na vodo jahati pustil, kar mu njegov prijatelj precej dovoli. In komaj je fant v sredo vode zabredel, se jame konj, na kterim je sedel, spenjati, takó, de je fantič iz njega ovehnul in v vodo padel. Apno je kmalo pod njegovo zapeto obleko pokati in vreti začelo; on pa plavaje iz vsiga gerla ljudi na pomoč kliče in na vso moč vpije, de gori. Njegovo vpitje je pa več smeha, kot milovanja pri gledaveih, ki so semtertje ob bregu stali, obudilo, zato ker so mislili, de le burke vganja in de v vodi še nobeden gorel ni. Nobeden mu tedej ni na pomoč prišel. Ker je pa fantič práv dobro plavati znal, se je nekaj časa nad vodo deržal, tode kmalo se je potopil. Goreče apno je njegov trebuh takó razjelo, de so mu čeva vùn stopile in po vodi plavati jele. To vidši, so mu gledavci, ki so ob bregu zijale prodajali, naglo na pomoč hiteli, tode prepozno — fantič je kmalo po tem v nar hujih bolečinah umerl. — Božja kazen!

Oznanilo.

Kiseveter, mojster českiga predenja, je mogel zdejenjati, po deželi hoditi in česko predenje učiti, zato ker so ga gosp. Benj. Pihler v predijsko učilnico na Česko poslali. V ti učilnici, ki so jo žlahtni gosp. Ludvik Karl Nadherni na svojim gradu Adersbah napravili, uči nemški mojster iz Vestfalna, ne samó práv tanjko in terdno prejo presti, ampak tudi predivo za predenje umetno pripravljati, in kar je nar perva reč, lan v vodi goditi, po kterim godenji se nar lepši predivo pridobi in veliko boljši od tistiga, ki ga po senožetih i. t. d. pogrinjajo in na zraku godijo. Ta nova učilnica že krog in krog slovi, takó de ljudje iz daljnih krajev tje hodijo, umetniga ravnanja s predivam naučiti se. Nevtrudljivi gosp. Pihler, ki se za boljši izdelovanje domačiga platna veliko prizadevajo in za poboljšanje tega rokodelstva veliko hvalo zaslužijo, so na svoje potroške Kisevetra v česko učilnico poslali, de se bo tam noviga rokodelstva izučil in potem zamogel Krajnce učiti. V dveh ali treh mescih bo Kiseveter zopet nazaj prišel, in zdejenjiga podučjenja se zopet poprijel, in ga še z novimi poduki množil.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	18. Kozoperska.		13. Kozoperska.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	1	40	1	45
1 » » banaške....	1	45	1	55
1 » Turšice.....	1	12	1	12
1 » Soršice.....	—	—	1	28
1 » Reži.....	1	16	1	24
1 » Ječmena.....	1	10	1	—
1 » Prosa.....	1	3	1	7
1 » Ajde.....	—	57	1	—
1 » Ovska.....	—	41	—	44